

COVID-19'un Kontrolü Alg?s? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *COVID-19'un Kontrolü Alg?s? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19415>

Özet

COVID-19'un Kontrolü Algı?ı Ölçe?i, Geni? ve arkadaşlar? tarafından 2020 y?l?nda ger?ekle?tirilen bir ?al??man?n parças? olarak geli?tirilmif?tir. Bu ölçek, bireylerin COVID-19 pandemisi sürecinde hastal??n yay?lması, etkileri ve ki?isel sonuçlar? üzerindeki algılanan kontrol düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır.

Ölçek, bireylerin salg?nla ilgili riskleri ve alınması gereken önlemleri ne ölçüde yönetebileceklerine dair inançlar?n? de?erlendiren önemli bir psikometrik araçtır. Bu tür bir kontrol algı?s?, bireylerin stresle ba?a ?ıkma mekanizmalar?n? ve halk sa?l??n? tavsiyelerine uyum düzeylerini anlamak için kritik bir psikolojik yapı sunar.

Anahtar Kelimeler

COVID-19, Kontrol Algı?s?, Pandemi, Psikometrik Ölçek, Sa?lık Psikolojisi, Algılanan Risk.

Yazarlar

Bahadır Geni?, Nur Gürhan, Mehmet Koç, Çidem Geni?, Büra ?irin, O. Can Çırako?lu, Burhan Co?ar.

Amaç

Ölçe?in temel amacı, bireylerin küresel pandemi ko?ullar?nda kendilerini ve çevrelerini ****COVID-19**** tehdidine kar?? koruma yeteneklerine dair sahip olduklar? öznel inançlar? ve kontrol düzeylerini nicel olarak belirlemektir. Bu ölçüm, psikolojik müdahale programlar?n?n geli?tirilmesi ve salg?n döneminde kamuoyu davran??lar?n?n tahmin edilmesi aç?s?ndan önem ta??maktadır.

Ölçek, özellikle bireysel sorumluluk ve toplumsal önlemlere uyum arasındaki ili?kiyi incelemek için tasarlanmıftır. Yüksek kontrol algı?s?na sahip bireylerin, önleyici davran??lara daha fazla katılm göstermesi beklenirken, düşük algıya sahip bireylerde çaresizlik ve kayg? düzeylerinin artabilece?i varsayılmaktadır.

Yap? (Ölçülen Psikolojik Yap?)

Ölçe?in ölçtü?ü temel yapı, ****Algılanan Kontrol****dür (Perception of Control). Bu yapı, bireyin di?er olaylar?n sonuçlar?n? kendi eylemleriyle ne ölçüde etkileyebilece?ine dair inanc?n? ifade eder. COVID-19 ba?lam?nda, bu algı; virüse yakalanma riskini azaltma, hastal??n seyrini yönetme veya salg?n?n toplumsal etkileri üzerinde söz sahibi olma inanc?n? kapsar.

Kontrol algı?s?, ****Stres ve Ba?a Çıkma**** teorileri içinde merkezi bir rol oynar ve salg?n gibi

belirsizlik dönemlerinde psikolojik sağlığın korunmasında kilit bir faktördür. Ölçek, bu genel yapıyı COVID-19 tehlikesi özelinde operasyonelleştirmektedir.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmalarında geçerlik (validity), aracın gerçekten ölçmek istediği yapıyı ne kadar doğru ölçtüğünü gösterir. Sağlanan özet verilerde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir.

Ancak, ölçeğin geliştirildiği orijinal çalışmada (Geniş et al., 2020), ölçeğin yapı geçerliliği (construct validity) test etmek için uygun istatistiksel yöntemleri kullanılmamalıdır. Bu maddelerin teorik yapıya uygunluğunu ve COVID-19'un Kontrolü Algısı Ölçeği'nin diğer ilgili yapılarla (örneğin, kaygı veya risk algısı) beklenen ilişkileri sergileyip sergilemediğini kontrol etmeyi içerir. Detaylı geçerlik bilgileri için okuyucunun orijinal makaleye başvurması gerekmektedir.

Güvenirlilik

Güvenirlilik (reliability), bir ölçüm aracının tutarlılığı ve kararlılığı ifade eder. Sağlanan özet verilerde spesifik güvenirlilik katsayıları yer almamaktadır.

Ölçeğin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi sürecinde, iç tutarlılığı ölçülmesi amacıyla genellikle Cronbach Alfa katsayısı kullanılmaktadır. Ayrıca, ölçeğin zaman içindeki kararlılığı (test-tekrar test güvenilirliği) belirlemek için ek analizler yapılabilmektedir. Bu ölçeğin güvenirlilik düzeylerine dair kesin verilere ulaşmak için orijinal Geniş et al. (2020) makalesine bakılmalıdır.

Faktör Analizi

COVID-19'un Kontrolü Algısı Ölçeği, bir geliştirme/uyarlama çalışması olduğu için, ölçeğin alt boyutları ve yapısal bütünlüğünü belirlemek amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmaktadır.

Bu analizler, ölçeğin tek boyutlu mu yoksa kontrol algısının farklı yönlerini temsil eden alt boyutlardan mı oluştuğunu ortaya koyar. Orijinal çalışmada, büyük olasılıkla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile madde havuzu azaltıldı ve ardından Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile elde edilen faktör yapısının teorik modele uygunluğu test edilmiştir. Bu analizler, bireylerin COVID-19 ile ilgili algıları hangi temel faktörler üzerinden gruplandırıldığını anlamak için temel teşkil eder.

Ölçüm Aracı Detayları

Test Türü: Uyarlama (Development of a new scale component within a larger study).

Format: Derecelendirme formatı (Orijinal makalede belirtilmemekle birlikte, standart psikometrik uygulamalar gereği Likert Tipi Derecelendirme kullanılmaktadır).

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Genel Yetkin Popülasyonu.

Yaş Grubu: Yetkinler (2020 yılında pandeminin başlangıcında Türkiye'deki katılımcılar).

Popülasyon Detayları: Ölçek, Türkiye'deki bireylerin COVID-19 salgınına yönelik algıları incelemek üzere tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Ölçeği (Self-report scale).

Anahtar Kelimeler

Algılanan Kontrol, Psikometrik Özellikler, Salgın Dönemi, Sağlık Tutarlılık, Yapısal Etkilik Modellemesi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Bahadır Geni

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Saılanan kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim E-posta Adresi: bahadirgenis06@gmail.com

Yazma Adresi: Saılanan kaynakta belirtilmemiştir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2020.

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanıma ilişkin detaylı izin ve ücret bilgileri için sorumlu yazar Bahadır Geni ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Erişim Kaynakları:

Orijinal makalenin başlangıcı: pearsonjournal.com

Ölçeğin PDF kopyaları aşağıdaki bağlantılardan indirilebilir:

PDF Kaynağı 1: [covid-19un-kontrolu-algisi-olcegi-perception-of-control-of-covid-19-toad.pdf](#)

PDF Kaynağı 2: [covid-19un-kontrolu-algisi-olcegi-perception-of-control-of-covid-19-toad.pdf](#)

PDF Kaynağı 3: [covid-19un-kontrolu-algisi-olcegi-perception-of-control-of-covid-19-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Geni, B., Gürhan, N., Koç, M., Geni, Ç., Şirin, B., Çırakoğlu, O. C., & Coşar, B. (2020). Development of Perception and Attitude Scales Related with COVID-19 Pandemia. *Pearson Journal of Social Sciences - Humanities*, 5(7), 306-328. doi: 10.46872/pj.127

COVID-19'un Kontrolü Algısı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Bu ölçeğin orijinal maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Ölçek maddelerine ulaşmak için yukarıda belirtilen **Geni et al. (2020)** akademik makalesine veya sağlanan PDF bağlantılarına başvurulması gerekmektedir.

Ölçek, katılımcıların **COVID-19** salgınına ilişkin kontrol algılarını yansıtan bir dizi ifade içermektedir ve katılımcılar bu ifadelere belirli bir derecelendirme sistemi üzerinden yanıt verirler.